

Hermínia Grau i la família burgesa

Parlem dels protagonistes

Escoltem què ens diu l'Hermínia Grau i Aymà

La meva sogra vivia en aquesta casa, la casa Duran,
al carrer Major de Cervera.

I he de reconèixer que no m'agradava gaire venir a visitar-la.

Una part de la casa era tancada i fosca.

I la meva sogra, que era vídua, anava vestida de negre i mai sortia.

En el meu record, sempre la veig en una habitació:

a la cuina, al dormitori, a la capella, al cosidor.

Aquesta sensació de foscor i tancament només marxava una mica
quan seia a llegir una estona a la galeria i hi tocava el sol de la tarda.

Més endavant, quan la meva sogra va morir,

el meu marit, l'Agustí, i jo vam agafar el costum

de passar els estius amb les nostres tres filles en aquesta casa.

Vam obrir portes i finestres perquè hi entrés l'aire,

vam organitzar tertúlies i trobades musicals i teatrals,

i hi vam convidar amics i coneguts.

Volíem que els estius fossin agradables, distrets i interessants.

I així, l'ambient de la casa es va fer més semblant

al que jo havia viscut sempre a la Vila de Gràcia, a Barcelona.

Malgrat tot, vam conservar algunes habitacions tal com estaven perquè sabíem que ens parlaven del segle anterior, el segle XIX, i d'una manera de viure que ja s'acabava.

De fet, jo era conscient que les veïnes de Cervera em criticaven perquè em comportava de manera diferent al que elles esperaven, perquè feia coses que fins aquell moment les dones no havien pogut fer.

Mira com va vestida! deien.

Però qui s'ha cregut que és?

En comptes de fer de mare i esposa, es passa el dia fora de casa.

I sempre té convidats.

Sabeu que li agrada parlar en públic i donar la seva opinió?

El que hauria de fer es portar bé la casa

i dedicar-se a la seva canalla!

I sembla que també vol treballar. A veure si és que van malament de calés!

Doncs és veritat.

A mi les feines de casa mai no m'han agradat.

De vegades em pregunto si he estat una bona mare

i aquest dubte m'entristeix.

Sí, he tingut altres interessos a banda de pujar criatures.

I tots, dins i fora de la família, fins i tot les meves filles,

m'han jutjat per haver volgut fer coses que només feien els homes.

Però som al segle XX.

I encara que això m'ha fet patir,

sempre he tingut clar que havia de seguir els meus somnis.

Potser heu sentit a dir que no volia que el meu home

s'hagués de posar les sabatilles per parlar amb mi.

Doncs és cert.

Vaig estudiar la carrera d'història per estar a l'alçada

quan parlava amb ell i amb altres historiadors del moment.

I també vaig fer la carrera de piano.

Ha passat el temps,
les meves filles són grans
i jo he pogut dedicar-me amb més calma a allò que m'agrada.
He treballat en la traducció al català
d'alguns llibres molt importants per entendre la nostra època.
I he col·laborat en les entrades relacionades amb temes musicals
de l'Enciclopèdia Catalana.

Si voleu que us digui la veritat,
estic molt orgullosa i satisfeta de la meva feina
i d'haver contribuït a ampliar la cultura del nostre país
fent servir la nostra llengua.

Parlem de diners

Escoltem què ens diu la minyona

La senyora Hermínia em semblava tan moderna
que de vegades em quedava mirant-la amb la boca oberta!
Quan ella i el seu marit venien de visita, la casa s'animava.
Era com si les portes i les finestres fossin més obertes,
entrés més aire a la casa i s'hi respirés millor!

En aquella època, les minyones vivien a la casa on treballaven.
Jo compartia una cambra al segon pis amb la Carmeta, la cuinera.
I sort que en tenia d'ella, que havia nascut a Cervera.
Perquè jo acabava d'arribar al poble i no hi coneixia ningú.

La meva feina consistia a netejar i endreçar les habitacions
que es feien servir: la saleta, el menjador, la galeria...
Però mai havia entrat a la banda de la casa que era tancada.
Fins que un dia la senyora Elisa em va dir que hi anés a treure la pols.

Encara recordo el despatx del senyor Agustí Duran i Farreras.
Estava ple de llibres i papers,
i hi havia una taula de fusta massissa i tornejada.
Devia d'haver sigut un home molt ric i també molt important,
perquè al meu poble ningú tenia un despatx com aquell.

La Carmeta, la cuinera, em va explicar que el senyor Duran
havia sigut advocat i que havia treballat al registre de la propietat.
Tenia moltes terres i també s'havia dedicat a la política.
I la senyora Elisa pertanyia a una família molt rica de Barcelona.
Tenien molts diners, vaja,
i això es notava en aquella banda de la casa,
la que sempre estava tancada.

Mentre li treia la pols a un retrat que hi havia a la taula,
vaig pensar en el senyor Duran,
que devia portar els comptes dels negocis en aquell despatx.
I vaig pensar també en la senyora Elisa,
que no tenia despatx, però devia portar els comptes de la casa.
El fill dels senyors, l'Agustí Duran Sanpere,
va estudiar Dret com el seu pare i també Història.
I ara es guanya molt bé la vida estudiant i endreçant papers antics.
Viu a Barcelona, a la Casa de l'Ardiaca,
i és el director de l'arxiu de la ciutat.

Segons la Carmeta, la família Duran ha viscut a Cervera
des de fa més de 100 anys.
Els Duran eren fusters, semolers i espartenyers.
A poc a poc van anar comprant terres i guanyant diners.
I amb el temps van acabar fent-se rics!
Dit així sembla ben fàcil, oi?

Parlem de poder

Escoltem què ens diu la minyona

La senyora Elisa manava molt.

Es passava el dia dient-nos a mi i a la Carmeta, la cuinera,
el que havíem de fer i com ho havíem de fer.

Crec que també li hagués agradat manar a la senyora Hermínia,
però la senyora Elisa no ho permetia.

—Quan vivia el senyor Duran —em va explicar la Carmeta—,
la senyora Elisa era obedient i dòcil.

Donava ordres al servei,
però acotava el cap davant del seu marit.

—Doncs diria que la senyora Hermínia no ho fa pas així —vaig dir jo.

—No —va reconèixer la Carmeta—.

I per això hi ha gent a Cervera que la critica.

El dia que la senyora Elisa em va manar que tragués la pols
de les habitacions que eren tancades,

vaig entrar per primer cop a la sala i al saló de la casa.

Quina meravella!

Aquelles habitacions eren tan luxoses que em vaig quedar parada!

No podia deixar de mirar el paper pintat de les parets,

l'estampat de les tapisseries, els dibuixos del terra,

la fusta dels mobles, els marcs dels quadres, les cortines,

el piano, els trinxants, els armaris amb miralls, les vitrines,

les vaixelles, els canelobres, les cadires, els sofàs, els llums d'aranya...

I mentre netejava un d'aquells llums enfilada a una escala,

em vaig imaginar com devien haver estat les festes,

les tertúlies i les trobades musicals que s'hi havien celebrat.

Em vaig imaginar el saló ple de convidats elegants,
bocabadats com jo ho estava.
Perquè això és el que acostumen a fer les persones amb diners:
mostrar el seu poder a través del luxe, l'abundància i la riquesa.

—Noia! Què fas? Desperta! —va cridar una veu.

Jo vaig fer un xiscle i gairebé caic de l'escala.
Era la senyora Elisa, que venia a supervisar la feina.
Però jo, que m'havia quedat embadalida,
per un segon vaig pensar que era el fantasma del seu marit,
que em cridava des d'una altra època.

Parlem de les dones

Escoltem què ens diu la minyona

Les dones havien de portar els comptes de la casa
i havien d'estalviar.

I, això, la senyora Elisa ho feia molt bé.

La Carmeta, la cuinera, em va explicar
que quan vivia el senyor Duran,
el servei ocupava totes les habitacions del segon pis.
Com que a la casa es feien reunions, trobades culturals i festes,
calien més minyones per tenir-ho tot net i endreçat,
i, de vegades, una altra cuinera.
Però ara que el senyor Duran era mort,
tot això s'havia deixat de fer, i només quedàvem la Carmeta i jo.

La senyora Elisa sempre era tancada a casa.
De tant en tant, venia a veure-la alguna amiga,
algun parent o el seu fill.
Amb les amigues, s'acomodaven a la saleta
i brodaven o feien puntes de coixí.

I si el dia era solellós, seien a la galeria per aprofitar la llum.

Un dia la vaig sentir dir:

—Ara que el meu marit no hi és i no rebem convidats,
no té cap sentit que tingui la casa oberta.

Cert, la senyora Elisa no convidava ningú
i sempre era tancada a casa.
Només sortia al carrer per anar a missa.
I aquesta era l'única oportunitat que tenia
de relacionar-se amb els veïns de Cervera.

—Es vostè un model per a totes les dones
—li deia la gent—. Un model de devoció i de paciència!

Després de missa,
la senyora Elisa tornava a casa satisfeta i revifada.
El fet de sortir i parlar amb gent li feia bé.
Però llavors es tornava a tancar entre aquelles parets
i a mi em feia pensar en una flor sense aigua,
que es pansia darrere de les finestres.
Sort que en aquella casa hi havia moltes finestres
i la senyora podia distreure's guaitant el que passava al carrer!

Perquè així eren les coses per a les dones.
Només podien fer vida fora de casa
si anaven acompanyades dels seus marits.
La senyora Hermínia, però, era diferent.
Ella entrava i sortia, anava amunt i avall, i parlava amb uns i altres.
I per això la criticaven.
La senyora Elisa, però, no s'atrevia a fer-ho.

—La senyora no contradirà mai el seu fill perquè és un home
—em va explicar un dia la Carmeta—.

I com que al fill li sembla bé el comportament de la seva dona,
la senyora Elisa no té res a dir.

A Cervera es parlava amb respecte i admiració
del fill de la família Duran, el senyor Agustí Duran Sanpere.
Els veïns deien que sabia molt i que feia molt bé la seva feina.
I malgrat que se'n parlava poc i malament de la seva dona,
la senyora Hermínia, jo sempre vaig pensar que també sabia molt
i que era digna del mateix respecte i admiració.

Parlem del dia a dia

Escoltem què ens diu la minyona

De vegades jo ajudava la Carmeta a pelar patates.
I mentre avançàvem feina,
em parlava d'altres temps en aquella casa.

—Quan el senyor Duran vivia,
les minyones baixàvem a la cuina a primera hora del matí.
Allà ens hi esperava la senyora Elisa,
preparada per repartir les tasques del dia.

La senyora Elisa decidia qui havia d'anar al mercat,
què s'havia de comprar i què s'havia de cuinar.
També què calia netejar.
Anunciava si aquell dia es rebrien convidats
i a quina hora es servien els àpats.
I, tot seguit, el servei es posava en marxa.

La Carmeta em va explicar que el senyor Duran
de vegades celebrava reunions polítiques a casa,
i que a la senyora Elisa això no li agradava.

—Ella s'estimava més tenir una altra mena de convidats,
preferia organitzar trobades més distretes.

Després d'esmorzar i llegir el diari,
el senyor Duran acostumava a tancar-se al despatx
per dedicar-se als seus negocis.

La senyora es posava a llegir, a escriure cartes,
a resar o a fer labors a la saleta.

I, de tant en tant, es passejava per la casa
per revisar la feina de les minyones i la cuinera.

Calia fer els llits, buidar els orinals, escombrar el terra,
rentar i estendre la roba, plegar els llençols...

—Un dia vaig seure al tocador de la senyora Elisa
i em vaig pentinar —em va confessar la Carmeta—.

I, per un instant, vaig imaginar que jo era la senyora de la casa!

La senyora Elisa tenia una cambra per rentar-se i arreglar-se,
i una recambra per dormir.

Però aquest luxe que deixava meravellades les minyones,
a la seva nora, la senyora Hermínia, no li agradava:
deia que tenir el llit a una recambra sense llum ni ventilació
era poc higiènic.

Ara els temps han canviat i tot és diferent.

La senyora Elisa va morir,
la Carmeta ja no hi és
i la casa només s'obre a l'estiu.

Quan arriba el bon temps,
una altra minyona i jo venim a la casa i la netegem
abans que el senyor Agustí, la senyora Hermínia
i les seves filles s'hi instal·lin per passar les vacances.

Després marxem.
Ara les màquines fan moltes feines que abans fèiem nosaltres:
les cuines no funcionen amb carbó i hi ha rentadores automàtiques.

Durant els estius, la casa Duran s'omple de vida.
Hi venen persones cultes i també artistes.
Gent d'aquí, de Barcelona i fins i tot de l'estranger!
I quan s'hi celebra una trobada important,
l'altra minyona i jo venim a donar un cop de mà.

Sí, tot ha canviat, excepte una cosa:
malgrat el pas del temps,
els veïns de Cervera segueixen parlant de la família Duran
amb la mateixa curiositat i admiració que abans!

Parlem d'idees i creences

Escoltem què ens diu la minyona

Diuen que quan la senyora Hermínia era jove
i vivia a la Vila de Gràcia, a Barcelona,
es va interessar pels corrents espiritistes i per la religió budista.
Després es va casar i va tornar al catolicisme,
tot i que em fa l'efecte que no és gaire devota.

La senyora Elisa sí que ho era i resava molt.
La casa està plena d'altars petits
dedicats a la Verge i a alguns sants.
I, cada dia, la senyora passava una bona estona a la capella,
a la banda de la casa que ara és tancada.

La capella era com una església petita, molt luxosa.
Quan vaig començar a treballar a la casa,
cada vegada que entrava a la capella
em quedava embadalida mirant els tres angelets

que un artista havia pintat amb la cara dels tres fills
de la senyora Elisa.

El pintor es deia Pau Béjar.

Sembla que era un pintor de renom, conegut a l'estranger i tot!

Pau Béjar va fer retrats de persones importants

i fins i tot de membres de la reialesa.

Va decorar moltes cases riques de Cervera

i hi tenia aquí una escola de dibuix.

I fa poc he descobert que el gegant negre

que treuen per la festa major és obra seva!

La senyora Hermínia també escriu cartes

i, de vegades, les persones a qui escriu venen a veure-la.

Acostumen a ser persones de bones famílies,

interessades en els llibres i les idees.

Perquè la senyora Hermínia és una dona amb idees pròpies.

El nom del seu marit, Agustí Duran i Sanpere, surt molt al diari.

És el director dels arxius històrics de Cervera i de Barcelona,

i diuen que fa molt bé la seva feina.

Durant la guerra civil es va encarregar de protegir els documents
de l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Ha treballat molt per donar a conèixer la nostra història

i ha col·laborat en la creació de museus que l'expliquen a la gent.

Amb l'arribada del franquisme, però,

va estar a punt de perdre la feina.

Fins i tot li van fer un judici per haver defensat les seves idees!

El senyor Agustí i la senyora Hermínia comparteixen l'interès
pels temps passats.

I, segons m'han dit, han decidit conservar part d'aquesta casa

com sempre ha estat perquè ens parla de la nostra història,

la del final del segle XIX i principi del XX.

Jo ja m'he fet gran.

Ha arribat l'hora de deixar la casa Duran i tornar al meu poble.
Al llarg dels anys m'he fet un tip de fregar i netejar aquesta casa,
però he de reconèixer que també he après moltes coses.

Marxo amb un llibre que ha traduït la senyora Hermínia
i que m'ha fet molta il·lusió comprar.

Jo no llegeixo gaire, però aquest el llegiré,
encara que sigui un trosset!

Es titula *El segon sexe*

i l'autora és una escriptora francesa que es diu Simone de Beauvoir.

Es veu que el llibre s'ha fet famós i que defensa les dones.

I defensar les dones és el que ha fet sempre la senyora Hermínia.

 Xarxa de Museus
d'Història i Monuments
de Catalunya

 Museu Comarcal
de Cervera